

STICHTING

S+O=M

Samen Onderwijs Maken

Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

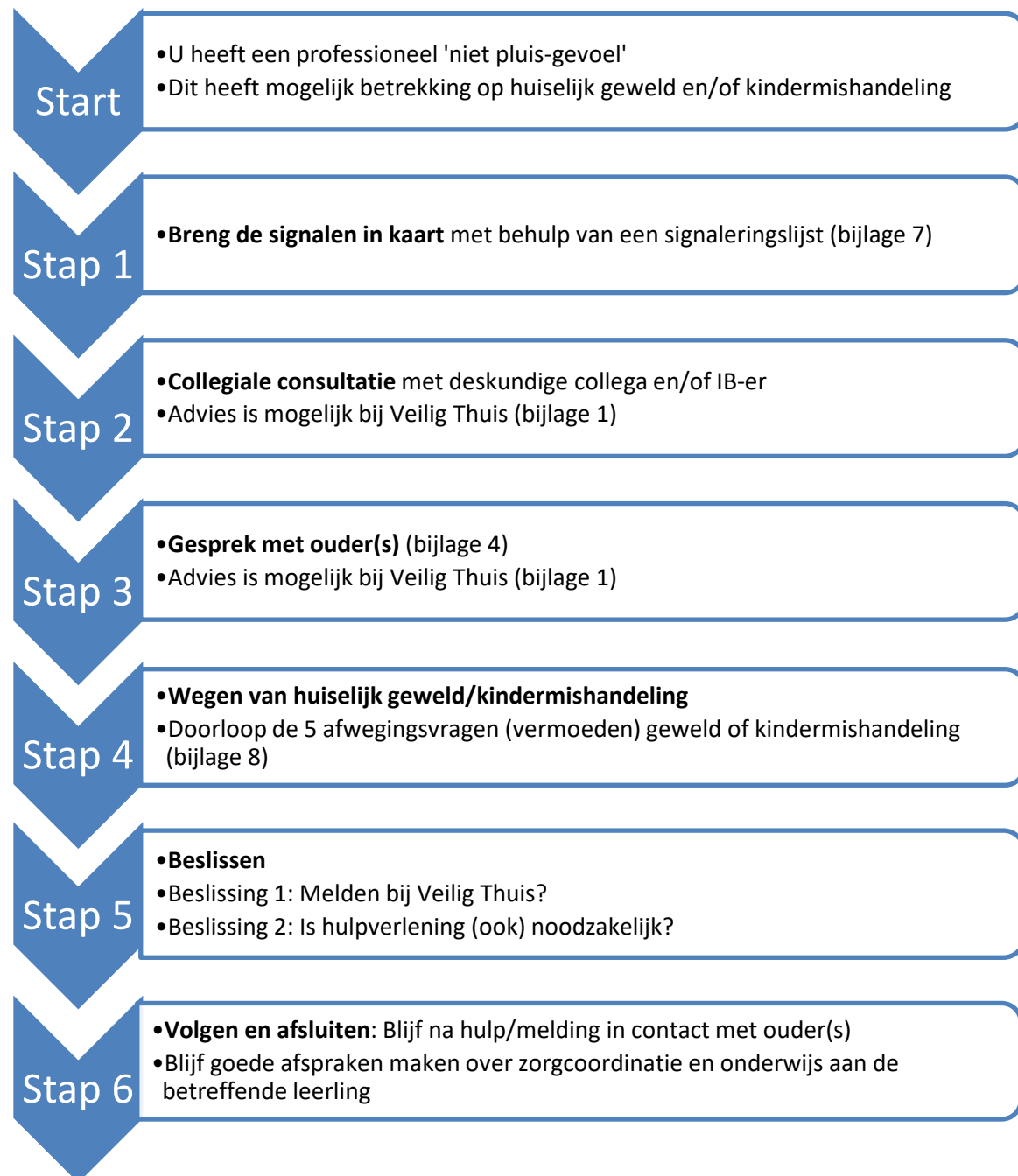
*Hoe om te gaan met signalen van huiselijk geweld en
kindermishandeling*

Status: versie 3
29 oktober 2018

Stroomschema Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling

Vooraf enkele opmerkingen:

1. Voor noodsituaties kan bijlage 3 van deze meldcode als ondersteuning dienen.
2. Handel nooit alleen! Blijf steeds in contact met deskundige collega's om je heen, IB-er en/of directeur.
3. Blijf steeds in contact met de ouder(s). Hoe beter het contact, hoe lager de drempel voor gesprek.
4. Leg elke stap die in dit protocol wordt gezet schriftelijk vast. Daarbij zijn feitelijke gegevens van groot belang naast de gebruikte argumenten om een bepaalde keuze te maken.
5. Elke stap die in het stroomschema wordt genoemd, wordt meer in detail uitgewerkt in de verdere tekst van deze meldcode.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
Definities.....	4
Meldcode versus meldplicht	5
Zorg Advies Team (ZAT).....	6
Preventie	6
Criteria voor de Inspectie van het onderwijs	6
Aanpak binnen Stichting SOM.....	6
2. Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling	8
Stap 1: In kaart brengen van signalen	8
Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig Thuis.....	8
Stap 3: Gesprek met de ouders	8
Stap 4: Afwegingskader	9
Stap 5: Beslissen: melden bij Veilig Thuis én hulpverleners?.....	9
Stap 6: Volgen.....	10
Bijlage 1: Achtergrondinformatie over Veilig Thuis.....	11
Bijlage 2: Achtergrondinformatie over het beroepsgeheim en de meldcode	122
Bijlage 3: Achtergrondinformatie over hoe te handelen in noodsituaties	144
Bijlage 4: Aandachtpunten voor een gesprek met ouders over zorgsignalen	155
Bijlage 5: In gesprek met kinderen	188
Bijlage 6: Hoe vertel je ouders over melding bij Veilig Thuis.....	19
Bijlage 7: Signaleringslijst Kindermishandeling 4-12 jaar	211
Bijlage 8: Vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5 van de Meldcode Onderwijs.....	24

1. Inleiding

Stichting SOM geeft onderwijs aan kinderen van 4 t/m 12 jaar, en is medeverantwoordelijk voor het welzijn en de ontwikkeling van deze kinderen. Helaas krijgen kinderen soms te maken met huiselijk geweld of kindermishandeling. Van de beroepskrachten die werkzaam zijn bij Stichting SOM wordt daarom verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling, en dat zij effectief reageren op deze signalen. Het gebruik van deze meldcode geeft de beroepskrachten die werkzaam zijn binnen SOM houvast bij het signaleren en in gang zetten van interventies, en zorgt voor meer en betere meldingen bij Veilig Thuis.

Definities

Onder huiselijk geweld wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling en eer gerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex) partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten.

Onder kindermishandeling wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eer gerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking.

Onder beroepskrachten in deze code wordt verstaan: de beroepskracht die voor de Stichting SOM werkzaam is en die in dit verband aan leerlingen van de organisatie zorg, begeleiding, onderwijs, of een andere wijze van ondersteuning biedt.

Acute onveiligheid: Een persoon is in direct fysiek gevaar, diens veiligheid is de komende dagen niet gegarandeerd en hij of zij heeft direct bescherming nodig.

Bij het afwegen van signalen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling schat een beroepskracht allereerst en voortdurend in of een betrokkene acuut (levens)gevaar loopt. Dit betreft de aanwezigheid van fysiek of seksueel geweld (met of zonder letsel) of, in geval van zorgafhankelijke kinderen of (oudere) volwassenen, de afwezigheid van de meest basale verzorging (waaronder eten, drinken, kleding en onderdak) maar bijvoorbeeld ook om het onnodig toedienen van medicijnen of het verrichten van onnodige zorg.

Voorbeelden zijn:

- Door geweld toegebrachte verwonding die medische behandeling behoeft.
- (Ernstig) letsel met een vermoeden dat dit is toegebracht, of een poging daartoe.
- Poging tot verwurging.
- Wapengebruik.
- (Vermoeden van) seksueel misbruik of seksueel geweld of seksuele exploitatie van kinderen jonger dan 18 jaar.
- Acute bedreiging om zichzelf of een naaste (waaronder (ex)-partner, kinderen of familielid) te doden, ernstig letsel toe te brengen of hun vrijheid te benemen (familiedrama, eerwraak, vrouwelijke genitale verminking).
- Onthouden van zorg die acuut de gezondheid bedreigt van -9 maanden tot + 100 jaar, waaronder het onthouden van voedsel.

- Als een ouder/verzorger (medische) klachten/aandoeningen bij een kind verzint/aandikt, (medische) onderzoeksgegevens betreffende bij het kind bestaande klachten en afwijkingen vervalst of in het kader van een onderzoek selectief verstrekt of (medische) klachten en afwijkingen bij het kind daadwerkelijk veroorzaakt.
- Vrijheidbeperkende maatregel voor pleger loopt af zonder dat er afdoende veiligheidsmaatregelen genomen zijn.
- Acut onveilige situatie bestaat of zorg dreigt weg te vallen vanwege suicidepoging, automutilatie, acut psychiatrisch beeld, intoxicatie door alcohol of drugs.
- Noodgedwongen vlucht van huis door (dreiging van) huiselijk geweld en/of kindermishandeling.
- een minderjarig kind dat alleen gelaten wordt in huis zonder toezicht en verzorging van een volwassene
- Minderjarigen die opgesloten worden in huis en onthouden worden van eten en drinken
- Minderjarigen die met een alleenstaande ouder leven, waarbij deze ouder een acute psychose krijgt.

Structurele onveiligheid: Er is sprake van herhaling of voortduren van onveilige situaties of van geweld. Een voorgeschiedenis van huiselijk geweld of kindermishandeling is de belangrijkste voorspeller voor voortduren van onveiligheid (plegerschap en slachtofferschap) in de toekomst.

Voorbeelden zijn:

- Minderjarigen die opgroeien bij ouders met zodanig ernstige (psychosociale, relationele) problematiek ten gevolge van verstandelijke beperking, middelenverslaving, psychische problematiek dat de fysieke en emotionele veiligheid van het kind bij herhaling en/ of voortdurend wordt bedreigd en de ontwikkelmogelijkheden van deze minderjarigen structureel ingeperkt worden.
- Ernstige verwaarlozing die voor jonge opgroeiende kinderen blijvende schade kan veroorzaken.
- Minderjarige die geregeld getuige is van huiselijk geweld tussen ouders.
- Minderjarigen die een hoog schoolverzuim hebben.
- Minderjarigen die geregeld fysiek mishandeld worden.

Privacy

Op 25 mei 2018 is de nieuwe privacywetgeving (AVG) van kracht geworden. De AVG is een algemeen kader dat niet inspeelt op specifieke situaties, zoals een vermoeden van kindermishandeling. Daarom geldt als algemene regel dat een specifieke wet voor een bepaalde sector prevaleert boven de algemene norm van de AVG. Dat geldt dus bijvoorbeeld voor de Wetten PO, VO, Leerplichtwet etc. De wet Meldcode gaat dus ook voor de AVG. Het recht om dossier aan te maken en te melden bij Veilig Thuis is dus onverminderd van toepassing.

Meldcode versus meldplicht

De verplichte *meldcode* voor vermoedens van kindermishandeling en huiselijk geweld is niet hetzelfde als de *meldplicht* voor onderwijspersoneel, zoals die in 1999 is vastgelegd in de Wet bestrijding seksueel misbruik en seksuele intimidatie in het onderwijs. Deze wet, ook wel de meld- en aangifteplicht genoemd, is ingevoerd om te voorkomen dat collega's zwijgen als een schoolmedewerker seksuele handelingen pleegt met een kind. Deze wet verplicht scholen tot het zorgvuldig omgaan met een vermoeden van strafbare feiten, gepleegd binnen de schoolsituatie en omvat een meldplicht voor het personeel en een aangifteplicht voor het bevoegd gezag.

> Personeelsleden die een vermoeden hebben van een seksueel misdrijf jegens een minderjarige leerling, zijn verplicht hierover het bevoegd gezag te informeren.

> Het bevoegd gezag is verplicht om, als er een vermoeden bestaat dat een personeelslid zich schuldig maakt aan een seksueel delict jegens een minderjarige leerling, aangifte te doen bij een opsporingsambtenaar (=politie/justitie).

Zorg Advies Team (ZAT)

De meldcode legt de beslissing, om vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling al dan niet te melden bij Veilig Thuis, bewust bij de professional. In het primair onderwijs maakt de school die afweging bij voorkeur samen met de partners uit het Zorg Advies Team of met de collega's uit het eigen zorgteam op school.

Binnen Stichting SOM maken de Zeeuwse scholen deel uit van het SAT (Schooladviesteams) Reimerswaal. De Brabantse scholen binnen Stichting SOM kunnen op verzoek ZAT voeren in samenwerking met het CJG (Centrum voor Jeugd en Gezin).

Preventie

Scholen kunnen een belangrijke rol spelen in het voorlichten van kinderen over kindermishandeling. Er zijn diverse programma's beschikbaar bij Onderwijs adviesbureaus, GGD-en en andere instellingen. Door deze programma's kunnen kinderen leren dat ze zich er niet voor hoeven te schamen, dat het meer kinderen overkomt, dat ze erover mogen praten met anderen, wat hun rechten zijn, waar ze hulp kunnen vinden etc. Ook sociale vaardigheidstrainingen kunnen preventief werken.

Criteria voor de Inspectie van het onderwijs

In het kader van haar toezichthoudende taak zal de inspectie scholen op drie punten bevragen om te bepalen of zij voldoen aan hun plicht met betrekking tot de meldcode:

- het beschikken over een meldcode;
- de randvoorwaarden voor toepassing ervan;
- de feitelijke toepassing van de meldcode.

Aanpak binnen Stichting SOM

Om het voor beroepskrachten mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van de meldcode te zetten, draagt de Stichting SOM er zorg voor dat:

- binnen de organisatie en aan ouders bekendheid wordt gegeven aan het doel en de inhoud van de meldcode. Alle scholen hebben een mededeling over het hanteren van de meldcode opgenomen in de schoolgids;
- binnen schoolteams aandacht zal worden besteed aan deze meldcode waarbij melding zal worden gemaakt van de deskundigen die beschikbaar zijn om medewerkers te ondersteunen in het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en in het zetten van de stappen van deze code;
- een aanbod wordt gedaan van trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering zodat beroepskrachten voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de code;
- de meldcode aansluit op de werkprocessen binnen de organisatie;
- de werking van de meldcode regelmatig wordt geëvalueerd en dat zo nodig acties in gang worden gezet om de toepassing van de meldcode te optimaliseren;

- afspraken worden gemaakt over de wijze waarop de Stichting SOM zijn beroepskrachten zal ondersteunen als zij door ouders in of buiten rechte worden aangesproken op de wijze waarop zij de meldcode toepassen.

2. Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Vooraf

Overleg met ouders hoort bij elke stap in het zorgtraject. Als de school zorgen heeft om de ontwikkeling van het kind, bespreekt zij dit met de ouders. Wat de achterliggende oorzaak is van signalen, is lang niet altijd meteen duidelijk: veel signalen kunnen wijzen op kindermishandeling, maar ook te maken hebben met andere dingen. Als de school met ouders in gesprek gaat over de signalen en de thuissituatie en als zij met elkaar informatie uitwisselen over de ontwikkeling van het kind, dan draagt dat bij aan verheldering, ontkrachting of bevestiging van zorgen. Later gaat het gesprek met ouders over te zetten vervolgstappen en –acties.

Problemen in het gezin beginnen meestal niet met mishandeling, vaak is er een geschiedenis van opvoedingsonmacht en gezinsproblemen, escalerend in mishandeling en geweld. In situaties waarin ouders terughoudend, defensief of agressief reageren, is er reden temeer om alert te zijn. Ook moet rekening gehouden worden met het feit dat het kind door iemand anders dan de ouder(s) mishandeld kan worden.

Stap 1: In kaart brengen van signalen

Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van een signaleringsinstrument als de school daarover beschikt. In bijlage 7 van deze meldcode is een signalenlijst toegevoegd. Het is belangrijk te beseffen dat signalen vrijwel nooit enkelvoudig in één richting wijzen. Er is vaak meer informatie nodig van meerdere betrokkenen. Het gaat om een optelsom van waarnemingen (vaak in de loop der tijd verzameld), die kunnen duiden op heel uiteenlopende belemmeringen in de ontwikkeling van het kind.

Beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk. Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht. Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd. Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegd beroepskracht.

Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig Thuis

Bespreek de waargenomen signalen met een collega (dat kan zijn een collega waarbij de leerling het jaar daarvoor in de klas heeft gezeten, of de leerkracht van een broer(tje) of zus(je)) en/of de intern begeleider. De IB'er kan zo nodig de jeugdarts of schoolmaatschappelijk werker consulteren of zo nodig ook advies aan Veilig Thuis vragen. Leg ook deze contacten vast door het maken van aantekeningen.

Stap 3: Gesprek met de ouders

Bespreek de signalen met de ouders (zie bijlage 4 voor aandachtspunten voor een gesprek met ouders over zorgsignalen). Hebt u ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met de ouders, raadpleeg dan een deskundige collega en/of Veilig Thuis.

1. Leg de ouders het doel van het gesprek uit;

2. Beschrijf de feiten die u hebt vastgesteld en de waarnemingen die u hebt gedaan;
3. Nodig de ouders uit om een reactie hierop te geven;
4. Kom pas na deze reactie zo nodig en zo mogelijk met een interpretatie van hetgeen u hebt gezien, gehoord en waargenomen. In geval van vrouwelijke genitale verminking kunt u daarbij de Verklaring tegen meisjesbesnijdenis gebruiken.

Het doen van een melding zonder dat de signalen zijn besproken met de ouders, is alleen mogelijk als:

- de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de ouders door dit gesprek het contact met u zal verbreken.

Zie hiervoor ook bijlage 2 van deze meldcode.

Stap 4: Afwegingskader

Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de ouders het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Weeg eveneens de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. Vanaf 1 januari 2019 zijn professionals (o.a. werkzaam in het onderwijs) verplicht te werken met het afwegingskader. In het afwegingskader staat beschreven welke situaties de veiligheid van kinderen zodanig bedreigen dat melding bij Veilig Thuis altijd noodzakelijk is. Het melden van huiselijk geweld en kindermishandeling wordt dankzij dit afwegingskader minder vrijblijvend.

Het afwegingskader voor onderwijsprofessionals is opgenomen in bijlage 8. Doorloop de vijf afwegingsvragen/stappen.

Indien mogelijk wordt deze stap gedaan door het zorgteam op school of het ZAT. De aard en ernst van de signalen en het risico op kindermishandeling of huiselijk geweld worden daarin multidisciplinair afgewogen. Vervolgens wordt er een afgestemde aanpak vastgesteld en uitgevoerd, gericht op ondersteuning van het kind, de ouders en de leerkracht.

Stap 5: Beslissen: melden bij Veilig Thuis én hulpverleners?

Beslissing 1: Melden bij Veilig Thuis?

Beslissing 2: Is hulpverlening (ook) noodzakelijk?

Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen en in de genoemde volgorde worden genomen. De betrokken persoon in het onderwijs (dit kan de aandachtfunctionaris zijn) vraagt zich op basis van signalen en het gesprek met ouders af of melden noodzakelijk is aan de hand van vijf afwegingsvragen (zie stap 4). Vervolgens besluit deze of het bieden of organiseren van hulp tot de mogelijkheden van zowel de school als de betrokkenen (ouders/verzorgers) behoort. Als melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, moet de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp in overleg met betrokkenen en Veilig Thuis beantwoord worden. Melden is niet verplicht en kan ook anoniem.

Bespreek uw melding vooraf met de ouders (zie bijlage 6 over hoe je ouders vertelt over melding bij Veilig Thuis).

1. Leg uit waarom u van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is;
2. Vraag de ouders nadrukkelijk om een reactie;

3. In geval van bezwaren van de ouders, overleg op welke wijze u tegemoet kunt komen aan deze bezwaren;
4. Is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om uw leerling of zijn gezinslid te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in uw afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling of zijn gezinslid door het doen van een melding daartegen te beschermen;
5. Doe een melding indien naar uw oordeel de bescherming van de leerling of zijn gezinslid de doorslag moet geven.

Van contacten met de ouders over de melding kunt u afzien:

- als de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de ouders door dit gesprek het contact met u zal verbreken.

Ingeval er een zorgteam op school is of een ZAT dan organiseren zij de noodzakelijke hulp en geven handelingsadviezen aan de beroepskracht. Daarnaast wordt er overlegd óf en wie er een melding doet bij Veilig Thuis. Met Veilig Thuis wordt besproken wat het zorgteam of het ZAT na de melding, binnen de grenzen van de gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kan doen om de leerling en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen. In het zorgteam/ZAT is afgesproken wie de ouders informeert over de uitkomsten van de bespreking en de eventuele melding bij Veilig Thuis.

Stap 6: Volgen

Een melding is geen eindpunt. In stap 4 of 5 is afgesproken wie de zorg coördineert en welke hulp/actie er wordt ondernomen. Indien vanuit het zorgteam of ZAT hulp wordt geboden is tevens in het team afgesproken wie de zorg coördineert. Het zorgteam/ZAT volgt de effecten van deze hulp en stelt de aanpak zo nodig bij. Tenslotte wordt er nazorg geboden en wordt de aanpak geëvalueerd.

Bijlage 1: Achtergrondinformatie over Veilig Thuis

Veilig Thuis is het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit zijn regionale organisaties waar slachtoffers, ouders en omstanders terecht kunnen voor deskundige hulp en advies. Veilig Thuis is er voor iedereen, jong en oud, die te maken heeft met huiselijk geweld of kindermishandeling. Veilig Thuis geeft advies en biedt ondersteuning, ook aan professionals. Veilig Thuis biedt de helpende hand, doorbreekt onveilige situaties en zet mensen in beweging. Veilig Thuis biedt perspectief op een betere situatie waardoor mensen weer toekomst hebben. Mét of zonder elkaar.

Advies

Bij iedere stap van de meldcode geldt dat er altijd contact op kan worden genomen met Veilig Thuis. Bij Veilig Thuis is veel kennis aanwezig over mogelijke signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. De medewerkers kunnen ook adviseren over de te zetten stappen en over het voeren van gesprekken over de signalen. Bij het vragen van advies zet Veilig Thuis zelf geen stappen in de richting van de ouders/leerling of die van anderen. Het advies is dus uitsluitend gericht tot de adviesvrager.

NB: Adviesgesprekken vinden plaats op basis van anonieme (leerling)gegevens, voor een adviesgesprek heeft u uw beroepsgeheim dus niet te verbreken.

Melden

Als er bij het volgen van de stappen wordt besloten tot het doen van een melding, neemt Veilig Thuis het onderzoek naar het huiselijk geweld of de kindermishandeling over. Veilig Thuis houdt melders op de hoogte van de uitkomsten van het onderzoek en van de acties die in gang worden gezet.

NB: Bij een melding moeten ouder-/leerlinggegevens worden verstrekt omdat Veilig Thuis anders geen acties in gang kan zetten naar aanleiding van de melding. Daarbij is de anonimiteit van de melder niet gegarandeerd. Mede hierdoor zal in de praktijk de melding meestal door de directeur worden verricht. Melding door de directeur biedt bovendien enige bescherming van de relatie tussen de leerkracht en de ouder(s)/leerling.

Bijlage 2: Achtergrondinformatie over het beroepsgeheim en de meldcode

Algemene zwijgplicht

Iedere medewerker van Stichting SOM die individuele leerlingen begeleidt heeft een beroepsgeheim. Deze zwijgplicht, zoals het beroepsgeheim ook wel wordt genoemd, verplicht om, kort gezegd, geen informatie over de leerling aan derden te verstrekken, tenzij de ouders hem daarvoor toestemming heeft gegeven, of daarvoor een wettelijke verplichting bestaat. Doel van het beroepsgeheim is de drempel zo laag mogelijk te maken en het vertrouwen te geven dat er vrijuit gesproken kan worden.

De hierboven beschreven algemene zwijgplicht is niet specifiek opgenomen in een bepaalde wet, maar wordt afgeleid uit de privacybepalingen uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (artikel 8) en uit de Grondwet (artikel 10). Deze bepalingen worden nog eens ondersteund door artikel 272 Wetboek van Strafrecht dat een verbod bevat op het verbreken van geheimen die aan een beroepskracht zijn toevertrouwd.

Paradox van de geheimhoudingsplicht

Er doet zich bij de omgang met de zwijgplicht een zekere paradox voor. De zwijgplicht is het instrument bij uitstek om er voor te zorgen dat mensen naar de beroepskracht toe komen en ook bereid zijn om open over hun zorgen te spreken. Ze mogen er immers op vertrouwen dat hun verhaal niet zomaar elders terecht komt. Maar een te rigide omgang met het beroepsgeheim kan tot gevolg hebben dat leerlingen/ouders die dringend hulp nodig hebben juist niet geholpen worden omdat de beroepskracht meent dat hij vanwege zijn beroepsgeheim niet in mag grijpen. Al met al is de omgang met het beroepsgeheim een vorm van evenwichtskunst: geheimhouding waar mogelijk, zorgvuldige doorbreking van het geheim waar nodig. Hieronder wordt een handreiking geboden voor zover het gaat om signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Vragen van toestemming

Bij het verstrekken van gegevens van een leerling aan een ander, dus ook bij het doen van een melding aan het Advies-en Meldpunt Kindermishandeling of aan het Steunpunt Huiselijk Geweld, geldt als hoofdregel dat de medewerker zich inspant om toestemming voor de melding te krijgen. Deze meldcode schetst daarvoor de werkwijze. Geven ouders toestemming, dan kan een melding worden gedaan. Weigeren de ouders ondanks de inspanning van de medewerker hun toestemming, dan houdt het niet op maar maakt de medewerker een nieuwe afweging binnen het conflict van plichten.

Conflict van plichten

Zo oud als de zwijgplicht is ook de notie dat een beroepskracht door het beroepsgeheim in de knel kan komen. Er kunnen zich situaties voordoen waarin alleen door te spreken de leerling geholpen kan worden, terwijl er voor dit spreken geen toestemming is. Er kan in dat geval sprake zijn van een conflict van plichten. De plicht om te zwijgen vanwege het beroepsgeheim botst met de plicht om te helpen juist door met een ander over de leerling te spreken. Het gaat dan altijd om een leerling die zich in een ernstige situatie bevindt en die alleen kan worden geholpen door een ander bij de aanpak te betrekken.

In de rechtspraak wordt in geval van een conflict van plichten erkend dat een beroepskracht ook zonder toestemming mag spreken. Uiteraard moet een dergelijk besluit om de zwijgplicht te doorbreken zorgvuldig worden genomen.

Beantwoording van de volgende vijf vragen leidt doorgaans tot een zorgvuldige besluitvorming:

1. Kan ik door te spreken zwaarwegende belangen van mijn leerling behartigen?
2. Is er een andere mogelijkheid om ditzelfde doel te bereiken zonder dat ik mijn beroepsgeheim hoef te verbreken?

3. Waarom is het niet mogelijk om toestemming van de ouders te vragen of te krijgen voor het bespreken van zijn situatie met iemand die kan helpen?
4. Zijn de belangen van de leerling die ik wil dienen met mijn spreken zo zwaar dat deze naar mijn oordeel opwegen tegen de belangen die de ouders hebben bij mijn zwijgen?
5. Als ik besluit om te spreken aan wie moet ik dan welke informatie verstrekken zodat het geweld of de mishandeling effectief kan worden aangepakt?

Positie van de leerling

Omdat leerlingen zich over het algemeen in een afhankelijke positie bevinden ten opzichte van hun ouders waardoor ze minder goed in staat zijn zelf op te treden tegen mishandeling of geweld, zal een beroepskracht eerder dan 'gemiddeld' kunnen besluiten dat hij zijn zwijgplicht verbreekt.

Beoordeling van een besluit over het doorbreken van het beroepsgeheim

Zou achteraf een toetsende organisatie gevraagd worden om een oordeel te geven over het optreden van de beroepskracht, dan wordt vooral de zorgvuldigheid beoordeeld waarmee het besluit om de geheimhouding te verbreken tot stand is gekomen. Daarbij wordt onder andere gelet op:

- collegiale consultatie;
- raadpleging van Veilig Thuis;
- aanwezigheid van voldoende relevante feiten of signalen en zorgvuldige verzameling van deze feiten en signalen;
- zorgvuldige en concrete afweging van belangen;
- de contacten die er met de ouders zijn geweest over de melding. Concreet gaat het er dan om of de beroepskracht zich, gelet op zijn mogelijkheden en op de omstandigheden waarin de leerling verkeert, heeft ingespannen om ouders toestemming te vragen of om ouders te informeren, indien het verkrijgen van toestemming niet mogelijk bleek.

Het is, ook in verband met de toetsbaarheid van het besluit achteraf, belangrijk om een besluit over het doen van een melding zonder dat daarvoor toestemming is gegeven zorgvuldig vast te leggen. Niet alleen de melding dient te worden vastgelegd, ook de belangen die zijn afgewogen en de personen die van te voren over het besluit zijn geraadpleegd.

Bijlage 3: Achtergrondinformatie over hoe te handelen in noodsituaties

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat de leerling daartegen onmiddellijk moet worden beschermd, kunt u meteen advies vragen aan Veilig Thuis. Komt men daar, op basis van de signalen, tot het oordeel dat onmiddellijke actie is geboden, dan kunt u zo nodig in hetzelfde gesprek een melding doen zodat op korte termijn de noodzakelijke acties in gang kunnen worden gezet. In noodsituaties kunt u overigens ook contact zoeken met de Raad voor de Kinderbescherming of met de crisisdienst van het Bureau Jeugdzorg en/of de politie vragen om hulp te bieden.

LET OP: Doe dit niet alleen! Overleg uw handelen vooraf met de directeur en/of de IB-er. In dit overleg wordt afgewogen of er werkelijke sprake is van een noodsituatie en wordt afgesproken wie de eventuele melding zal gaan doen. Meestal zal de directeur de melding verrichten ter bescherming van de relatie tussen leerkracht en ouder(s). De anonimiteit van de melder is niet gegarandeerd.

Belangrijke telefoonnummers voor noodsituaties:

- Veilig Thuis: 0800 2000 (gratis en 24/7 bereikbaar)
- Politie voor noodgevallen: 112

Ten slotte: In geval van ernstige incidenten, of (verwachte) belangstelling van de pers, dient de algemeen directeur / bestuurder geïnformeerd te worden.

Bijlage 4: Aandachtpunten voor een gesprek met ouders over zorgsignalen

Vooraf: het contact of een gesprek met ouders is altijd gekoppeld aan een doel. Bijvoorbeeld informatie verzamelen, delen van zorg over de leerling, of ouders motiveren voor hulp. Bepaal voor aanvang van het contact wat je doel is.

Belangstellende vragen

Bij zorg over een leerling, kun je een aantal zaken in het gewone contact met ouders navragen. Bijvoorbeeld: Is de leerling al naar de dokter geweest? Wat is er gebeurd? Hoe gaat het thuis? Hoe beleeft de leerling de geboorte van het broertje? Etc. Dit zijn gewone belangstellende vragen, maar ze kunnen wel extra informatie geven waardoor je zorg blijft, groter wordt of verdwijnt. Let ook op de andere gezinsleden. Welk beeld heb je van de andere kinderen in het gezin, de andere ouder?

Zorgen delen

Als je zorg hebt over een leerling, bespreek dat dan zo snel mogelijk met ouders. De meeste ouders willen hun kind helemaal niet mishandelen, maar door hun eigen problemen gebeurt het soms toch. Niets is zo vervelend voor ouders als zorgen die achter hun rug om worden besproken, zonder dat zij daar zelf in gekend zijn. Het is daarom belangrijk om je zorgen met ouders te delen, zodat ze hun verantwoordelijkheid kunnen nemen. Heb je direct contact met ouders, benoem dan wat je ziet. Voorkom dat er een lijst 'onbesproken zorgen' ligt, waardoor ouders zich afvragen waarom zij niet eerder op de hoogte zijn gesteld. Ouders zijn immers de belangrijkste gesprekspartners en informatiebron.

Wanneer je een vermoeden hebt van kindermishandeling kan het heel lastig lijken om met ouders in gesprek te gaan. Toch zal een dergelijk gesprek nodig zijn voor een juiste beeldvorming. In zo'n gesprek kan bijvoorbeeld blijken dat er iets anders aan de hand is. Het kan ook net het duwtje zijn dat ouders nodig hebben om hulp te gaan zoeken. En in situaties waarin ouders terughoudend, defensief of agressief reageren, heb je een reden te meer om je ernstige zorgen te maken. Daarnaast is het goed om jezelf de vraag te stellen: welke ouder vindt het nu vervelend dat iemand oog heeft voor zijn of haar kind? En houd rekening met het feit dat de leerling ook door iemand anders dan de ouders mishandeld kan worden. Probeer in het gesprek met ouders de zorgen die je hebt te delen door naast de ouder te gaan staan in plaats van tegenover de ouder.

Wanneer niet gelijk in gesprek gaan met ouders

Wanneer de veiligheid van de leerling in het geding is, wanneer je een ernstige vorm van mishandeling vermoedt, bij dreiging of agressie van ouders, wanneer ouders eerder een gesprek geweigerd hebben, wanneer ouders weigeren de nodige hulp te zoeken of dreigen hun kind van de instelling weg te halen of dreigen het contact te beëindigen, overleg dan de situatie eerst met het zorgteam. Afhankelijk van de gegeven informatie of omstandigheden kan eventueel met behulp van Veilig Thuis nagegaan worden of gespecialiseerde hulpverlening of de politie benaderd dient te worden om een veilige situatie voor een gesprek te creëren.

Vorbereiding van een gesprek met ouders

De zorg over de leerling kan van dien aard zijn dat een apart oudergesprek nodig is. Bedenk, voordat je hierover een afspraak maakt, liefst in samenwerking met de IB-er of vertrouwenspersoon, wat het doel is van het gesprek, wie het gesprek met de ouders gaat voeren en wat je aan ouders vertelt als reden voor het gesprek. Bedenk ook of je het wenselijk of noodzakelijk vindt het gesprek samen met een collega te voeren en of het voor je eigen veiligheid nodig is dat een collega op de hoogte is van het gesprek en in de buurt is. Overweeg van te voren ook waar je het gesprek wilt houden, hoe laat, en of

er opvang is voor de leerling en eventuele andere kinderen. En beslis of je met beide ouders afspreekt of met één ouder?

In gesprek met ouders

Bespreek in het gesprek met ouders in ieder geval de zorg die je hebt over de leerling. Vertel feitelijk wat de zorgen zijn en vraag na of ouders deze zorg herkennen. Vertel ook wat goed gaat met de leerling. Houd bij het delen van de zorg rekening met mogelijke reacties van schrik, boosheid of verdriet en wees je ervan bewust dat dit doorgaans normale reacties zijn op een vervelende boodschap. Het is niet makkelijk voor ouders om te horen dat het op sommige gebieden niet goed gaat met hun kind. Voor sommige ouders is het gesprek een opluchting, omdat ze zich erkend voelen in de eigen zorg over hun kind. Kijk tijdens het gesprek wat het verhaal bij ouders losmaakt, hoe ze reageren en of ouders al hulp krijgen. Bepaal van tevoren welke hulp je als school aan ouders biedt en voor welke hulp andere instanties zijn (eventueel via het ZAT).

Tips voor het gesprek met ouders

- Maak het doel van het gesprek duidelijk
- Omschrijf bij het delen van zorgen concreet wat je zorg is zonder het woord kindermishandeling te gebruiken
- Vertel de ouders wat er feitelijk is opgevallen aan de leerling
- Geef ook aan wat wel goed gaat met de leerling
- Vraag of ouders de genoemde concrete waarnemingen herkennen en hoe ze deze verklaren
- Vraag hoe ouders de leerling thuis beleven
- Respecteer de (ervarings-)deskundigheid van ouders m.b.t. hun kind
- Nodig de ouders uit om te praten door open vragen te stellen (wie, wat, waar, hoe, wanneer..)
- Praat vanuit jezelf (ik zie dat..)
- Wees eerlijk en open, pas op voor vrijblijvendheid
- Vraag hoe ouders de geuite zorgen beleven
- Leg afspraken en besluiten na afloop van het gesprek kort en zakelijk vast en geef de ouders een kopie
- Kies in het gesprek die invalshoek die aansluit bij de specifieke cultuur en gewoonten van een gezin
- Laat een kind niet tolken voor zijn ouders
- Doe geen toezeggingen die je niet waar kunt maken
- Ga na of er al hulp in het gezin is
- Als ouders zich dreigend uitlaten (wat uitzonderlijk is), benoem dat de ouder dreigt en stop het gesprek

Inleidende zinnen

Wanneer je met ouders jouw zorg over hun kind wilt bespreken, kun je gebruik maken van “hulpzinnen”. Hieronder volgen enkele voorbeelden.

- Ik wil met u praten over de verandering in het gedrag van ...{NAAM LEERLING}...
- Ik maak me zorgen over ... {NAAM LEERLING}..., omdat.....
- Er is een verandering ontstaan in de groep, sindsdien is ...{NAAM LEERLING}... ..

De werkelijke boodschap

Vanuit het benoemen van feiten, kan die als volgt luiden:

- Mij valt op.... , het lijkt of.....
- Ik merk, ik hoor, ik zie, ik denk.....,

- ...{NAAM LEERLING}... is de laatste tijd wat stiller, ongeconcentreerder, rumoeriger, drukker, afwezig, verdrietiger, boos, geheimzinniger) en daar maak ik me zorgen over.
- ...{NAAM LEERLING}... heeft de laatste tijd wat moeite met andere kinderen, mij valt op...
- ...{NAAM LEERLING}... is de laatste tijd zo afhankelijk en vraagt veel aandacht (heeft moeite met de regels) Hoe ervaart u dat zelf? ... Weet u misschien wat de oorzaak hiervan kan zijn?
- Hoe gaat het bij u thuis?
- Is er iets gaande in de omgeving van ...{NAAM LEERLING}... (vriendjes, op straat, familie)
- Het lijkt of ...{NAAM LEERLING}... gepest wordt (of uitgescholden/ bang/ straf krijgt/ klem zit/ gedwongen wordt/niet gelukkig is) en daar last van heeft, wat merkt u daarvan?

Het vervolg

Ik wil graag nog eens met u praten om te kijken of er verandering in het gedrag van ...{NAAM LEERLING}... heeft plaatsgevonden.

Bijlage 5: In gesprek met kinderen

Ook als een leerling nog jong is, is het van belang dat de beroepskracht het gesprek met hem aangaat, tenzij dat vanwege zijn jeugdige leeftijd echt niet mogelijk is, of te belastend voor hem is. De beroepskracht beoordeelt zelf, of een gesprek zinvol en mogelijk is, zo nodig in overleg met een collega, of met het AMK.

NB: Het kan van belang zijn om een kind even alleen te spreken, zonder dat de ouders daarbij aanwezig zijn zodat de leerling zich vrij kan uiten. De beroepskracht hanteert hiervoor de regels die binnen de school van toepassing zijn. Als uitgangspunt geldt dat de ouders hierover vooraf behoren te worden geïnformeerd. Maar in verband met de veiligheid van de leerling, van de beroepskracht, of die van anderen, kan ook in deze sector worden besloten om toch een eerste gesprek met de leerling te voeren zonder dat de ouders hierover van te voren worden geïnformeerd.

Kindermishandeling aanpakken is een zaak van volwassenen

Het doel van een gesprek met een leerling is het ondersteunen en het laten uiten van gevoelens en gedachten van de leerling. Het doel van een gesprek is niet om via de leerling de situatie te onderzoeken. De leerling is het slachtoffer en kan hierdoor in een onveilige situatie geraken of kan gaan worstelen met loyaliteit ten opzichte van de ouder. Wees u bewust van de sterke loyaliteitsgevoelens van een kind ten opzichte van zijn ouders. Val nooit de ouders af tegenover de leerling, al hebben ze nog zulke afschuwelijke dingen gedaan. De leerling zal over het algemeen geen vertrouwen meer hebben in iemand die zijn ouders veroordeelt. Wel kan het gevoel van de leerling worden verwoord of bevestigd.

Beloof nooit geheimhouding

Zeg nooit op voorhand geheimhouding toe aan een leerling. Veel kinderen willen in eerste instantie alleen iets vertellen als er beloofd wordt om het tegen niemand anders te zeggen. Als deze belofte gegeven wordt, komt de beroepskracht voor een groot dilemma te staan als de leerling vertelt dat het mishandeld wordt: zij moet dan of het vertrouwen van de leerling schenden of medeplichtig worden aan het in stand houden van een schadelijke situatie. De beroepskracht die een leerling geheimhouding belooft uit angst dat de leerling anders blijft zwijgen, moet zich wel bewust zijn van de consequenties van deze belofte.

Als een beroepskracht geen geheimhouding wil toezeggen kan zij de leerling wel beloven dat zij te ondernemen stappen van te voren aan de leerling verteld.

Bijlage 6: Hoe vertel je ouders over melding bij Veilig Thuis

In sommige situaties is een melding bij Veilig Thuis nodig. Bij een open melding, waarin ouders op de hoogte worden gesteld dat jij de melder bent, horen de meeste ouders dat liever van jou dan van Veilig Thuis. Hierdoor komt het contact vanuit Veilig Thuis minder onverwachts, en hebben ouders niet het gevoel dat je achter hun rug om te werk bent gegaan. De mededeling aan ouders, dat je gaat melden, kan moeilijk zijn. Vaak gaat hier al een proces aan vooraf, zijn er één of meerdere gesprekken geweest en blijken ouders niet of onvoldoende ontvankelijk voor jouw bezorgdheid.

Melding bij Veilig Thuis vindt in principe altijd plaats in overleg met het zorgteam van de school of het ZAT. Daar wordt ook afgesproken wie de feitelijke melding gaat doen. Bij die melding dienen ook de vervolgstappen die de school onderneemt besproken te worden.

Het gesprek met de ouder(s) over de melding bij Veilig Thuis

- Neem de tijd voor het gesprek, wees serieus en laat merken dat je bezorgd bent over hun kind;
- Vat jouw zorg waarbij je denkt aan (vermoedelijke) kindermishandeling zo concreet mogelijk samen voor de ouders;
- Noem ook, indien van toepassing, kort de gesprekken en stappen die je reeds met ouders doorlopen hebt;
- Stel ouders op de hoogte dat je jouw zorg over hun kind waarbij je het vermoeden hebt van kindermishandeling gaat melden bij Veilig Thuis, vraag geen toestemming;
- Leg duidelijk uit dat je merkt dat ouders niet dezelfde zorg of oplossing delen als jij (de school) of dat je het nodig vindt dat gespecialiseerde mensen de zorgwekkende situatie onderzoeken;
- Vertel ouders dat je je zodanig (ernstig) zorgen maakt, dat het jouw verantwoordelijkheid is om daarbij de hulp van Veilig Thuis in te schakelen;
- Beschrijf Veilig Thuis als een instelling waar iedereen die zich zorgen maakt over kinderen en denkt aan (vermoedelijke) kindermishandeling terecht kan;
- Vertel dat je het aan Veilig Thuis overlaat om verder in gesprek te gaan over de zorgen;
- Voer het gesprek eventueel samen met een andere collega uit het team.

Voorbeeldzinnen

In het gesprek over de melding bij Veilig Thuis kun je gebruik maken van één van de volgende hulpzinnen. Kies een zin die past bij de situatie. Let op, het zijn voorbeeldzinnen. Elke situatie is anders. Het zorgteam, of Veilig Thuis kan meedenken in de aanpak van een gesprek.

- Ik denk dat het goed is wanneer u met Veilig Thuis verder gaat praten over de zorg die u en ik hebben over ...{NAAM LEERLING}... . Veilig Thuis is gespecialiseerd in het onderzoeken van (vermoedelijke) situaties van kindermishandeling.
- In mijn werk als (vul je beroep in) is het mijn taak te letten op het welzijn van de kinderen. Ik (of de school) maak me zodanig zorgen om ...{NAAM LEERLING}... , dat ik dit ga melden bij Veilig Thuis. Omdat ik me kan voorstellen dat dit geen prettige boodschap voor u is, vertel ik het zelf aan u, in plaats van dat u het van een medewerker van Veilig Thuis hoort.
- Ik (evt. ..en mijn collega's) maak me zorgen over ...{NAAM LEERLING}... en heb daarbij een vermoeden van ... (vul in: mishandeling, verwaarlozing, seksueel misbruik). Vandaar dat ik (wij) onze zorg over ...{NAAM LEERLING}... ga(an) melden bij Veilig Thuis zodat zij vanuit hun specifieke deskundigheid en bevoegdheden de zorgwekkende situatie kunnen onderzoeken.
- Ik begrijp dat deze mededeling naar voor u is, maar het is mijn verantwoordelijkheid vanuit mijn werk om (ernstige) zorgen met ouders te delen. Wanneer (vul in....deze zorg niet gedeeld wordt; ...geen passende hulp gevonden wordt; ... specifiek onderzoek nodig is), is het mijn taak de hulp van Veilig Thuis in te schakelen. Ik doorloop deze stappen volgens een protocol, dat

wij als school/schoolbestuur in werking stellen wanneer we (vul in ...zorg hebben over een leerling; (vermoedelijke) situaties van kindermishandeling signaleren.

- Na het benoemen van signalen, gesprekken en stappen: De signalen zijn nog steeds aanwezig, helaas hoort dat vaak bij kinderen die mishandeld zijn of worden. Vandaar dat we melden bij Veilig Thuis.

Bijlage 7: Signaleringslijst Kindermishandeling 4-12 jaar

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waarvan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

De signalen

Lichamelijk welzijn:

- (Onverklaarbare) blauwe plekken, schaafwonden, kneuzingen, botbreuken
- Krab-, bijt- of brandwonden
- Littekens
- Slechte verzorging wat betreft kleding, hygiëne, voeding
- Onvoldoende geneeskundige/tandheelkundige zorg
- Achter in ontwikkeling (motoriek, spraak, taal, emotioneel, cognitief)
- Psychosomatische klachten: buikpijn, hoofdpijn, misselijk etc.
- Vermoeidheid, lusteloosheid
- Opvallend vermageren of dikker worden
- Niet zindelijk (vanaf 4 jaar)
- Afwijkende groei- of gewichtscurve
- Kind dat niet goed gedijt
- Kind komt steeds bij andere artsen/ziekenhuizen
- Houterige manier van bewegen (benen, bekken 'op slot')
- Pijn bij lopen en/of zitten
- Slaapproblemen
- Voeding/eetproblemen

Gedrag van het kind:

- Extreem zenuwachtig, gespannen, angstig of boos
- Teruggetrokken gedrag
- In zichzelf gekeerd, depressief, leeft in fantasiewereld
- Passief, meegaand, apathisch, lusteloos
- Kind is bang voor de ouder
- Plotselinge verandering in gedrag
- Veel aandacht vragen op een vreemde manier
- Vastklampen of veel afstand houden
- Angst of schrikreacties bij onverwacht lichamelijk contact
- Zelfverwondend gedrag
- Overijverig
- Jong of ouwelijk gedrag
- Stelen, brandstichting, vandalisme
- Altijd waakzaam
- Lichaam stijf houden bij optillen
- Angstig bij het verschonen
- Extreem verantwoordelijkheidsgevoel
- Niet spelen met andere kinderen (vanaf 3 jaar)

- Afwijkend spel (ongebruikelijke thema's die kunnen wijzen op kindermishandeling)
- Snel straf verwachten
- Gebruik van alcohol of drugs
- Agressieve reacties naar andere kinderen, wantrouwend
- Geen interesse in speelgoed/spel
- Negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- Negatief lichaamsbeeld

Gedrag van de ouder:

- Onverschillig over het welzijn van het kind
- Ouders schreeuwt naar een kind of scheldt het kind uit
- Ouder laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- Troost het kind niet
- Geeft aan het niet meer aan te kunnen
- Is verslaafd
- Is ernstig (psychisch) ziek
- Kleedt het kind te warm of te koud aan
- Zegt regelmatig afspraken af
- Houdt het kind vaak thuis van school
- Heeft irreële verwachtingen van het kind
- Zet het kind onder druk om te presteren
- Ouder heeft ervaring met geweld uit eigen verleden
- Ouder staat er alleen voor en heeft weinig steun uit de omgeving
- Ouder weigert benodigde medische/geestelijke hulp voor kind
- Ouder belast het kind met volwassen zorgen of problemen

Gezinssituatie:

- Samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- Sociaal isolement
- Alleenstaande ouder
- Partnermishandeling
- Gezin verhuist regelmatig
- Slechte algehele hygiëne
- Kind gedraagt zich anders als de ouders in de buurt zijn
- Gezin wisselt vaak van huisarts, specialist of ziekenhuis
- Veel ziekte in het gezin
- Regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- Lichamelijk/geestelijk straffen is gangbaar

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn:

- Verwondingen aan geslachtsorganen
- Vaginale infecties en afscheiding
- Jeuk bij vagina of anus
- Pijn in bovenbenen
- Pijn bij lopen of zitten
- Problemen bij plassen
- Urineweginfecties

- Seksueel overdraagbare aandoeningen

Gedrag van het kind:

- Drukt benen tegen elkaar bij lopen
- Afkeer van lichamelijk contact
- Maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- Extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- Zoekt seksuele toenadering tot volwassenen
- Niet bij de leeftijd passende kennis, gedrag of omgang met seksualiteit

Bijlage 8: Vijf afwegingsvragen en beslissingen in stappen 4 en 5

1. Vermoeden wegen

Ik heb de stappen 1 t/m 3 van de Meldcode doorlopen en

A: op basis van deze doorlopen stappen is er geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten.

B: ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Het bevoegd gezag van mijn school is op de hoogte. Ga verder naar afweging 2.

2. Veiligheid

Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (functionarissen en bevoegd gezag in dat er sprake is van acute en/of structurele onveiligheid:

A: NEE -> ga verder naar afweging 3

B: JA of twijfel -> direct (telefonisch) (anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden met Veilig Thuis doorlopen.

3. Hulp

Ben ik, of iemand anders in mijn school¹ of een ketenpartner² in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder

B: JA -> ga verder met afweging 4.

4. Hulp

Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn. Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5. Resultaat

Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A: NEE -> melden bij Veilig Thuis

B: JA -> hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren³ van de veiligheid van alle betrokkenen.

¹ Hierbij valt te denken aan functionarissen uit de 2e lijnsondersteuning in de school, altijd onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag (dus geen docenten, wel een zorgcoördinator, een

vertrouwenspersoon, een orthopedagoog, een schoolpsycholoog, een intern begeleider, een schoolmaatschappelijk werker,)

² Betrokken functionarissen vanuit de gemeente. Per gemeente verschillend; hierbij valt te denken aan de leerplichtambtenaar of een medewerker van een buurt- of wijkteam dat betrokken is bij de school of een medewerker van de GGD/Jeugdgezondheidszorg.

³ Aanbeveling: spreek een nazorgtraject af. Leg termijnen en verwachtingen vast.